

## 114. Torstaina 25 päivänä syyskuuta 1997

kello 18

### Päiväjärjestys

#### Ilmoituksia

#### Kolmas käsittely

1) Lakialoite laiksi kahden samaa sukupuolta olevan henkilön parisuhteen virallistamisesta ..... 3800

Lakivaliokunnan mietintö 10/1997 vp  
Lakialoite 26/1996 vp

#### Ainoa käsittely

2) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Venäjän väliseen kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen tehdyn Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymistä koskevan pöytäkirjan hyväksymisestä ..... 3816

Hallituksen esitys 93/1997 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 14/1997 vp

3) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Ukrainan väliseen kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen tehdyn Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymistä koskevan pöytäkirjan hyväksymisestä ..... „

Hallituksen esitys 94/1997 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 15/1997 vp

4) Eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1996 ..... „

Kertomus 5/1997 vp  
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 14/1997 vp

### Ensimmäinen käsittely

5) Hallituksen esitys laiksi peruskuivatus toiminnan tukemisesta ja laiksi vesilain muuttamisesta ..... 3817

Hallituksen esitys 67/1997 vp  
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 9/1997 vp

6) Hallituksen esitys laiksi valtion riskipääomatakuista annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 264/1996 vp  
Talousvaliokunnan mietintö 18/1997 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Aaltonen, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Andersson C., Apukka, Aula, Aura, Biaudet, Dromberg, Elo, Enestam, Gustafsson, Haatainen, Halonen, Hassi, Helle, Hurskainen, Isohokana-Asunmaa, Itälä, Jansson, Juurola, Järvi-lahti, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kallis, Kantalainen, Kautto, Kiljunen, Koistinen, Korteniemi, Koskinen H., Koskinen Johannes, Kukkonen J., Kurola, Laakso, Laitinen, Lapintie, Leppänen J., Liikkanen, Löf, Markkula M., Metsämäki, Mönkäre, Niinistö, Nikula, Norrback, Nyby, Partanen, Penttilä, Pietikäinen S., Prusti, Puisto, Ranta-Muotio, Rauramo, Rinne, Roos, Sasi, Skinnari, Suhola, Tennilä, Tiuri, Veteläinen, Vihriälä, Viitanen, Viljamaa, Virtanen ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Rauramo ja Laitinen.

## Ilmoitusasiat:

### Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Ala-Harja, Aura, Haatainen ja Kantalainen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Ala-Nissilä, Apukka, Aula, Biaudet, Gustafsson, Juurola, Koistinen, Mönkäre, Penttilä, Puisto, Suhola, Vihriälä, Viitanen ja Viljamaa sekä

tästä ja huomisesta päivästä sairauden vuoksi ed. Alaranta, virkatehtävien vuoksi edustajat M. Markkula ja Virtanen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Liikkanen, Partanen, S. Pietikäinen ja Tennilä.

### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

#### 1) Lakialoite laiksi kahden samaa sukupuolta olevan henkilön parisuhteen virallistamisesta

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely  
Lakivaliokunnan mietintö 10/1997 vp  
Lakialoite 26/1996 vp

**Puhemies:** Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä lakivaliokunnan mietinnössään ehdottamasta toivomuksesta.

Menettelytapa hyväksytään.

#### Keskustelu:

**Ed. Aittoniemi:** Rouva puhemies! Samaa sukupuolta olevien parisuhdetta koskevan lakiesityksen käsittely lähenee täällä loppuaan ja koska minulla on tuossa lakivaliokunnan mietinnössä vastalause, niin tästä syystä haluan käyttää tämän puheenvuoron vielä täältä eduskunnan puhujakorokkeelta.

Minä en mene enää noihin perusteluihin, miten olen päässyt sille kannalle, mikä näkyy tuosta vastalauseesta. Ne on sieltä luettavissa, hiukan persoonallisetkin perustelut tietysti, mutta mielestäni ne pitävät kuitenkin paikkansa.

Minun tarkoitukseni lakivaliokunnassa oli tuoda esille jonkinlainen kompromissimalli, jonka mahdollisesti kaikki lakivaliokunnan jäsenet olisivat voineet hyväksyä, vaikka tiesin sen toi-

saalta ehkä mahdottomaksikin. Siihen kuitenkin pyrin. Loppujen lopuksi siinä loppuhässäkässä kävi kuitenkin sillä tavalla, että jäin siinä asiassa yksin. Mutta uskallan kuitenkin väittää, että lakivaliokunnan selkeä enemmistö tässä asiassa oli loppujen lopuksi hyvin pitkälle samaa mieltä kuin itse olin, mikä näkemys tästä I vastalauseesta myös käy esille.

Valiokunnan mietintöön tullut toivomusehdotus jäi kovin pintapuoliseksi, tietyllä tavalla torsoksi. Minä, rouva puhemies, luen tämän, jota päästäisiin käsitykseen siitä, mitä tässä tarkoitetaan. Lakivaliokunnan enemmistö hyväksyi seuraavan toivomuksen valtioneuvoston suuntaan: "että eduskunta hyväksyy toivomuksen, että hallitus ryhtyy asianmukaisiin lainsäädäntötoimiin samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyvien oikeudellisten epäkohtien poistamiseksi."

Rouva puhemies! Olin tältä alkuosalta aivan samaa mieltä, mutta minä olen tähän omaan esitykseeni, jonka toin esille myös valiokunnassa, liittänyt jonkinlaisen avioliittoinstituutiota suojaavan lausekkeen, joka on tässä minun vastalauseessani ja siinä esitetyssä toivomuksessa, jonka tulen tämän puheenvuoroni lopussa esittämään, mikäli se esitetään ehdolle mahdollista äänestystä varten.

Tämä allekirjoittaneen, siis minun esittämäni toivomus kuuluisi seuraavasti. Alkuosa on suhteellisesti samaa kuin valiokunnan mietinnössä, enemmistön hyväksymä. "Eduskunta hyväksyy toivomuksen, että hallitus ryhtyy asianmukaisiin lainsäädäntötoimiin samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyvien oikeudellisten epäkohtien poistamiseksi siten, -" ja nyt tulee tämä lisäys "- että asiassa ei luoda yhtymäkohtia avioliittoinstituutioon liittyvän lainsäädännön ja menettelyn kanssa." Tämä on juuri se suojalauseke avioliittoinstituution suuntaan, jota henkilökohtaisesti olen pitänyt välttämättömänä, että tänne sellainen tulee.

Nyt saattaa olla, että joku luulee, että minä olen kääntänyt tässä ns. homoasiassa takkini. Se ei pidä paikkansa. Tämä minun näkemykseni on ollut täsmälleen samanlainen, vaikka olen joskus puhunut Ilmarin ja Jalmarin avioliitosta; se on kokonaan toinen asia. Minä lähdän ja olen aina lähtenyt siitä, että vaikka minä en hyväksy homojen ja lesbojen liittoja, niin ne on pakko ymmärtää, koska he ovat luojan luomia ja on ilmeistä, että tämä taipumus heillä aivan kuin vasenkätisiksi syntyneillä on yhtä voimakas. He eivät voi sille mitään. He ovat sitä kuin ovat, emmekä me

voi tätä ongelmaa yhteiskunnassa tietysti poistaa sulkemalla silmämme hetkeksi ja sitten taas avaamalla ja toivomalla, että homot ja lesbot olisivat kaikki kadonneet. He ovat siinä edelleenkin myös silmät avatessa.

Näin ollen, jos on oikeudellisia ongelmia, nykyajan yhteiskunnassa niihin tietysti pitää suhtautua asiallisesti, mutta avioliittoinstituution täytyy olla pyhä ja minun mielestäni eduskunnan tulee jo tässä vaiheessa nimenomaan lausumalla lähteä siitä, että se ei anna väärää kuvaa eduskunnan tahdosta.

Tästä syystä, rouva puhemies, minä ehdotan, että tämä lakiesitys, aivan kuten valiokunnan mietinnössäkkin esitetään, hylätään, mutta siihen liittyvä toivomus hallitukselle hyväksyttäisiin sen sisältöisenä kuin se on valiokunnan mietintöön liitetyssä I vastalauseessa.

Minä en ole, rouva puhemies, toteen vielä, minä en ole pyydellyt tälle ketään kannattajia. Jos joku kannattaa, niin kannattaa. En minä menetä millään tavalla yöuniani sen takia eikä päättäkään ala särkeä, vaikka tämä minun esitykseni raukeaa. Se on yksi esitys esitysten joukossa, mutta annan kuitenkin yhden vaihtoehdon, koska tiedän, että se on saavuttanut aika paljon kannatusta eri eduskuntaryhmissä.

Oikeusministeri H ä k ä m i e s : Arvoisa puhemies! Ehkä myös minun kantani tähän asiaan on tullut selväksi aikaisemmissa keskusteluissa. Täällä ilmeisesti nyt kuitenkin tullaan valiokunnan lausumaa tulkitsemaan vähän eri tavalla ja ehkä tekemään myöskin muutosehdotuksia. Itse ajattelisin kuitenkin niin, että eduskunta voisi tämän asian päättää hyvin rauhallisesti ilman suurta dramatiikkaa. Itse ainakin tulkitSEN laki-valiokunnan mietintöä ja lausumia sillä tavalla, että ne eivät ole ristiriidassa omien näkemysteni kanssa. Jos täällä asiasta äänestetään, niin aion tukea valiokunnan lopputulosta.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemen perustelut olivat tosiaan hivenen persoonalliset. Kuitenkin lakivaliokunta oli varsin yksimielinen tästä kannanotostaan, että tämä lakialoite kuuluu hylätä, eli siinä meillä ei ole mitään erimielisyyttä. Ed. Aittoniemi katsoi, ettei pidä luoda mitään yhtymäkohtia avioliittoinstituutioon. Mutta valiokunnan mietinnössä sivulla 6, mikäli ja kun ed. Aittoniemi on sen lukenut, tässä nimenomaan valiokunnan enemmistö myöskin lähtee siitä, että lähtökohtana on kuitenkin oltava se, ettei

parisuhdetta rinnasteta avioliittoon, aivan täsmälleen sama asia. Myöskin olimme samaa mieltä siitä, että ne epäkohdat, mitä on parisuhteessa, niitä voidaan mieltä ja mahdollisesti korjata niin kuin myöskin muidenkin, jotka eivät ole homotai lesbosuhteessa mutta elävät esimerkiksi vanhukset yhdessä.

En ymmärrä todellakaan, mitä eroa on tässä taikka myöskään joittenkin keskustalaisten tekemässä eriävässä mielipiteessä.

Ed. Z y s k o w i c z (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olin oikeastaan sanomassa samaa kuin valiokunnan jäsen ed. Karpio. Kun luin valiokunnan mietinnön ja luin ed. Aittoniemen siihen jättämän vastalauseen, niin mielestäni molemmissa oli sama asia: Jos oikeudellisia epäkohtia on, niitä tulee selvittää ja ryhtyä toimenpiteisiin niiden poistamiseksi, mutta kuitenkin samaa sukupuolta olevien suhdetta ja sen sääntelyä ei voida rinnastaa avioliittoon. Tämä on todettu sekä valiokunnan mietinnössä, kuten ed. Karpio äsken siteerasi, että ed. Aittoniemen vastalauseessa. Luulen, että kokoomuksen ryhmästä moni tulee äänestämään mietinnön hyväksymisen puolesta ja nimenomaan painottaen sitä, että kun valiokuntakin lähti siitä, että tämä ed. O. Ojalan aloite hylätään, oikeudelliset epäkohdat korjataan, mutta sääntelyä ei tulla rinnastamaan avioliittoon.

Ed. L a x (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin edellisten puheenvuorojen johdosta todeta vain sen, että yhdyin ed. Zyskoviczin tulkintaan ja muilta osin kyllä ed. Karpioon. Mutta tässä ei tarvitse kyllä ollenkaan piiloutua muiden yhdessäasumissuhteiden taakse. Lakivaliokunta on ottanut kantaa yksinomaan samaa sukupuolta olevien välisiin suhteisiin.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Karpio on erinomaisen oikeassa puheenvuorossaan. Totesin, että valiokunta tarkoitti aivan samaa kuin minä toivomusponnessani, mutta teidän toivomuksestanne tuli torso ja tynkä. Lakivaliokunnan perusteluissa mainitaan kyllä, että ei saa olla yhteyttä avioliittoinstituutioon, mutta se, ed. Karpio, mitä me hyväksymme toivomuksena, on ratkaisevaa ja siinä toivomuksessa täytyy olla kaikki ne siemenet, mitä tähän asiaan kuuluu, toisin sanoen myös vedettynä lakivaliokunnan perusteluista se, että ei rinnasteta avioliittoinstituutioon.

Minä olen taatusti aivan oikeassa, ed. Karpio, vaikka te olette korkean luokan juristi. Tässä minun toivomuksessani on kaikki se, mitä lakivaliokunta todella tarkoitti perusteluissaan ja tyngäksi jääneessä toivomuksessaan. Minulla ne ovat siellä, ja vain tähän toivomukseen aikanaan katsotaan, mitä siinä on toivottu hallitukselta tämän eduskunnan edestä. Te tuitte minun näkemystäni aivan loistavalla tavalla ja ed. Zyskowitz vielä varmisti. Tämä on parhaita päiviäni tässä talossa.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tässä nyt luetaan tämä valiokunnan enemmistön mielipide ja tämä kanta, niin tässä todetaan, että valiokunta lähtee siitä, että tämä lakialoite hylätään. Toivomuksessa todetaan samalla tavalla, että mitä epäkohtia mahdollisesti on, niitä on syytä hallituksen toimesta tutkia ja myöskin aikanaan täällä käsitellä.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Lakivaliokunta oli ed. Outi Ojalan lakialoitteen suhteen täysin yksimielinen ja esittää, että lakialoite hylättäisiin, ja niinhän se nyt on menossa, koska toisessa käsittelyssä ei mitään lakiesitystä hyväksytty, niin ei myöskään kolmannessa voida mitään sen osalta tehdä. Näin tämä yksimielinen kanta tulee eduskunnan päätökseksi, mikä on tietysti aivan hyvä asia.

Täällä on käyty nyt jo keskustelua tästä toivomuslausumasta, joka lakivaliokunnan mietintöön sisältyy, ja, niin kuin kuultiin, siitä on hyvin erilaiset tulkinnat, jopa ministerillä on oma tulkintansa, sen lisäksi ed. Aittoniemellä ja niillä, jotka muodostivat lakivaliokunnan enemmistön kannan, on omat tulkintansa. Tämä osoittaa tämän asian käsittelyn hataruuden.

Lakivaliokunta kuuli kolmea asiantuntijaa ja siltä pohjalta teki mietinnön. Tämä asiantuntijakuuleminen oli niin suppea, että sen pohjalta on mahdottoman vaikea tehdä oikeita, järkeviä, vastuullisia johtopäätöksiä. Tämän johdosta, että asia on näin, jouduin jättämään II vastalauseen, jossa on myös edustajien Myllyniemi ja Alaranta allekirjoitukset. Vastalause sisältää lakialoitteen hylkäämisen lisäksi esityksen, että eduskunta ei hyväksyisi minkäänlaista toivomuslausumaa. Miksi näin?

Pääperuste on se, että lakivaliokunnan mietintö ja se ponsi, jota esitetään, on epäselvä, tulkinnanvarainen ja johtaa hyvin suuriin turhiin erimielisyyksiin. Toisaalta jos hyväksytään lakivaliokunnan enemmistön esittämällä tavalla ponsi,

jossa puhutaan yhteiselämään liittyvien oikeudellisten epäkohtien poistamisesta, tällöin nimenomaan ”oikeudelliset epäkohdat” on sellainen käsite, joka edellyttää lainsäädännön muuttamista. Näihin kysymyksiin ei valiokunta lainkaan paneutunut vaatiessaan tällaista.

Mihin se johtaa, jos lähdetään niitä kohtia muuttamaan? Se johtaa väistämättä siihen, mikä on malli tämän asian osalta Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa, eli rekisteröintiin, rekisteriöintilakiin, tai sitten tarvitaan 200:aan tai 2 000 pykälään erillinen maininta samaa sukupuolta olevien parisuhteen ottamisesta huomioon etuuksia annettaessa. Aina kun oikeudellisia etuuksia jollekin annetaan, ne otetaan joltakin muulta pois. Näin tapahtuu. Tämä johtaa siihen, että kun lähdetään tarkastelemaan näitä ns. oikeudellisia epäkohtia, joudutaan rekisteröintiin. Jonkun viranomaisen on toteutettava samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteen virallistaminen eli rekisteröinti. Muuten ei voida antaa oikeuksia, jotka ovat toisilta pois. On oikeusjärjestyksen vastaista, jos meneteltäisiin muulla tavalla.

Muissa Pohjoismaissa on menty rekisteröintiin. Mihin se on sitten johtanut? Televisio on sen hyvin näyttänyt: Se on johtanut homohäihin. Vaikka ne eivät ole kirkollisia eivätkä välttämättä juridisia muussa mielessä, tällaiseen kuitenkin on menty muissa maissa rekisteröinnin myötä. En pidä tällaista kehitystä suomalaisen yhteiskunnan edun mukaisena. Siksi en halua, että rekisteröintiin tätä kiertotietäkään mennään. Sen tähden olen jättänyt vastalauseen, jossa esitän, että tätä toivomusta ei myöskään hyväksytäisi.

Kysymys esimerkiksi perintöverotuksesta, joka on ehkä yksi keskeisimpiä asioita, valtiovarainministeriön asianomaisen virkamiehen käsityksen mukaan vaatii rekisteröinnin eli asiaa ei voida muulla tavalla hoitaa. Avopareilla on tänä päivänä oikeus tietyssä tilanteessa tietyin edellytyksin periä toisensa silloin, kun he ovat eläneet yhdessä riittävän pitkän ajan ja heillä on yhteinen lapsi ja heidän tuloverotuksessa katsotaan avioliittoon verrattavissa oloissa asuviksi. Yhteistä lasta homo- ja lesbopareilla ei voi olla, jolloin tämä tulkinta joudutaan ottamaan uusiksi. Se johtaa, niin kuin tämäkin, rekisteröintiin tavalla tai toisella. Tämä vain esimerkkinä siitä, mihin tällä tiellä ajaudutaan.

Kun näin on, selkein ratkaisu on hylkäys tässä tilanteessa. Erityisesti viitaten lakivaliokunnan kevyeen käsittelyyn aloitteen osalta, vähäiseen

asiantuntijakuulemiseen — esimerkiksi vero-asiantuntijoita, lastensuojelu- ja sosiaalipuolen asiantuntijoita ei kuultu lainkaan — katson, että eduskunnan on viisainta hylätä lakialoite ja hylätä myös toivomus, jonka lakivaliokunnan enemmistö hatarasti on kirjoittanut.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lakialoitteen lisäksi myös toivomus hylätään.

Ed. S a a r n i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minua ihmetyttää kovasti ed. Kankaanniemen väite siitä, että olisimme käsitelleet lakivaliokunnassa asian jotenkin kevytmielisesti tai keveähkösti. Minä luulen, että me kaikki olimme yhtä mieltä siitä, että meillä ei ollut edellytyksiä säätää lakia kokonaisuudessaan. Sen sijaan näimme, että on tiettyjä epäkohtia, jotka koskevat nimenomaan kahden ihmisen läheistä suhdetta, muun muassa yhdessä hankittua omaisuutta toisen kuollessa ja esimerkiksi oikeutta olla lähin omainen silloin, kun toinen sairastaa tai tapahtuu muuta tällaista.

Tässä mielessä toivoisin, että ed. Kankaanniemi muistaisi sen asiallisen käsittelyn, jonka kävimme lakivaliokunnassa ja sen yhteisen tahdon, jossa meillä oli ennen muuta tavoite toteuttaa ihmisoikeuksia kahden ihmisen suhteessa. Sen pitemmällehan me emme tässä ponnassakaan esittä van ainoastaan, että hallitus antaisi esityksen tästä asiasta.

Ed. L a x (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi on jo asian aikaisemmissa käsittelyvaiheissa hyvin kunnioitettavalla tavalla tehnyt selväksi, miksi hän ei kannata lakivaliokunnan mietinnön ehdotusta. Se on menettely, joka on hyvä, ja näkökanta, jota on kunnioitettava.

Nyt hän samalla lailla kuin jotkut edelliset puhujat otti esille tulkinnanvaraisuuden lakivaliokunnan mietinnössä. Minä haluaisin vain valiokunnan puheenjohtajana todeta, että ei pidä tehdä näitä asioita vaikeammiksi kuin ne ovat. Ei tässä ole mitään kummallista. Lakivaliokunta on yksiselitteisesti todennut joitakin hyvin selviä epäkohtia ja todennut, että näiden poistaminen vaatii lainsäädäntötoimenpiteitä, ja suosittelee, että eduskunta antaa hallitukselle toimeksianto korjata nämä seikat. Kantaa ei oteta siihen, millä lailla: rekisteröimällä, millä lakitekniikalla. Lähtökohdat ovat täysin selvät.

Minä vain muistutan päällimmäisestä ongelmasta: lähiomaisten aseman puuttuminen sairaus- ja kuolemantapauksissa. On aivan turha

pelotella homoavioliitoilla tai -häillä tai sellaisilla tässä. Se ei ole inhimillistä, jos ei tällaisia asioita tunnusteta.

Meillä ei ole ollut edellytyksiä lähteä tätä lakia viimeistä piirtoa myöten valmistelemaan. Eduskunta ei ole lainvalmisteluelin. Sen vuoksi me esitämme, että eduskunta velvoittaisi hallituksen korjaamaan näitä epäkohtia. On ihan turha tässä kaivella tulkintaerimielisyyksiä asian pitkittämiseksi ja korjausten estämiseksi.

Ed. A n t v u o r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa ed. Kankaanniemen puheeseen ei kannattaisi ottaa kauheasti kantaa, koska näkemykset ovat niin erilaiset.

Kuitenkin on pakko kysyä ed. Kankaanniemeltä, mitä hän tarkoittaa, kun hän puheessaan mainitsi, että kun jollekin annetaan, on se toiselta pois. Tässä on nimenomaan kysymys oikeudenmukaisuudesta, ihmisoikeuksista ja siitä, että hyväksytään erilaisuus ja annetaan ihmisille se mahdollisuus, mikä kaikilla muillakin on. Minä en ymmärrä, jos annamme samat mahdollisuudet näille ihmisille, keneltä se on pois. Se asian haluaisin tietää.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun pitää joku selvitys tai kysymys tehdä edustajan puheenvuoron johdosta, haluaisin alleviivata tätä esimerkillä. Minusta lakivaliokunta on tehnyt tässä erinomaisen epäselvän ponnien, ilmeisesti aivan tahallaan. Voisi verrata sitä niihin keskusteluihin, joita olemme käyneet jostakin kansainvälisestä sopimuksesta kysellen, mitä kaikkea tuli sovituksi. Tässä on selvä epäselvyys.

Kun tiedämme, että ponsilla ei toisen kerran ole merkitystä ja toisen kerran on, jää sellainen tuntu, että lakivaliokunta on pikkasen pistänyt tässä päätä pensaaseen, jos näin sallitaan sanoa. Minusta viisaat kyllä selvyiden vuoksi hylkäävät tämän lisätoivomuksen.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkään en sanonut tai ainakaan tarkoittanut, että lakivaliokunta olisi kevytmielisesti asiaan paneutunut, mutta kevyesti se sen ohitti kolmella asiantuntijalla. Se ei ole tällaisessa asiassa tietenkään mikään perusteellinen käsittely. Sitä tarkoitin.

Verotuksen mainitsin hieman epätarkasti. Perintöveroluokka on avopareilla tietyn ehdoin sama kuin aviopareilla. Sitä tarkoitin. Tulkoon oikaisuna tässä todetuksi.

Jos jollekin annetaan oikeus, onko se joltakin muulta pois? Nimenomaan perintöverotuksessa perinnön osalta tilanne on sellainen, että jos toinen saa periä toisen, joku muu on sen perinnön menettämässä.

Tämän tyyppisiä ongelmia tähän kysymykseen kaiken kaikkiaan sisältyy.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Näyttää varsin selvältä, että tällä vaalikaudella samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistaminen ei toteudu, kun valiokunta ja eduskunta ovat hylänneet ed. Outi Ojalan lakialoitteen, eikä myöskään ministeri Häkämiehen puheiden ja toiminnan ansiosta.

Mutta nyt meillä on tämä lakivaliokunnan mietintö ja siihen liittyvä ponsi edelleen käsittelyssä. Haluankin lähteä liikkeelle viime viikon keskustelusta. Nimittäin mietintöön liittyneessä ensimmäisessä käsittelyssä ja keskustelussa kävi selväksi, että eduskunnan käsitys lakivaliokunnan esittämän ponnin sisällöstä on epäselvä ja avoin keskenään täysin vastakkaisille tulkinnoille.

Käytettyjen puheenvuorojen perusteella kaikki tuntuivat toisaalta pitävän lähtökohtana sitä, että homosuhdetta ei haluta rinnastaa avioliittoon. Toisaalta taas mitään muutakaan mallia tälle ihmissuhteelle ja mahdolliselle lainsäädännön uudistukselle kuin avioliitto ei esitetty. Kansanedustaja Outi Ojalan lakialoite, samoin kuin esimerkiksi Ruotsin laki samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamisesta, perustuu nimenomaisesti siihen, että virallistettuja homopareja koskevat soveltuvien osin samat lait, jotka säätelevät myös avioliittoa.

Se, että homosuhdetta koskevilla lakipykälillä ei puhuta nimeltä mainiten avioliitosta vaan esimerkiksi virallistetusta parisuhteesta, on käytännössä täysin merkityksetön seikka. Jos virallistetun suhteen lainsäädäntö on identtinen avioliittoa säätelevien lakien kanssa, on todellakin kyse rinnastamisesta avioliittoon. Esimerkiksi Ruotsissa käydyssä yhteiskunnallisessa keskustelussa puhutaan homoseksuaalien solmimista avioliitoista, vaikka "avioliittoa" ei terminä lakitekstissä mainita.

Mielestäni Ruotsin tai Tanskan lainsäädännöt ovat varoittava esimerkki meille siitä, miten näissä maissa myös avioliitto-käsite on muuttunut. Laki samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamisesta on johtanut puheisiin homojen ja lesbojen avioliitosta, häistä tai naimisiinmenosta aivan samoin termein kuin avioliiton koh-

dalla. Tanskassahan puuhataan jo lainsäädännön laajennusta adoptio-oikeuteen ja kirkolliseen vihkimiseen, mikä on esitetty pitkän tähtäimen tavoitteena Setan taholta myös Suomessa.

Toivonkin, että kaikkien silmät avautuisivat näkemään, mitä kohti todella ollaan menossa ja mihin valitettavasti lakivaliokunnan esittämällä ponnella jotkut pyrkivät, kuten kävi täysin selväksi viime tiistain keskustelussa.

Haluan sen vuoksi painottaa ja korostaa sitä, että avioliitto on perusolemukseltaan miehen ja naisen välinen liitto. Heteroseksuaalinen aviosuhde sisältää nimenomaan sukupuolisuuden ytimen: miehen ja naisen erilaisuudesta nousevan jännitteen ja periaatteellisen mahdollisuuden myös jälkeläisiin. Homoseksuaalisesta suhteesta, samoin kuin muista seksuaalisista poikkeavuuksista, tämä elementti puuttuu.

Avioliitto-käsitteen muuttaminen koskemaan myös samaa sukupuolta olevia merkitsisi varsin syvällistä muutosta ja irtautumista niistä kristillisistä juurista, jotka myös pitkälti ovat meidän omaa avioliittolainsäädäntöämme muovanneet, siitä avioliiton peruslausumasta, joka luetaan lähes kaikkien suomalaisten kirkollisen vihkimisen yhteydessä ja jossa sanotaan, että "sen tähden mies luopukoon isästänsä ja äidistänsä ja liityköön vaimoonsa, ja he tulevat yhdeksi lihaksi". Tämä peruslausuma ei istu kahden miehen tai kahden naisen keskinäiseen suhteeseen. Aivan vastaavasti se ei myöskään sovi yhden miehen ja kahden naisen liittoon.

Mielestäni lainsäädännöllä ei tule tunkeutua toisaalta liiaksi ihmisten yksityiselämään ja esimerkiksi seksuaalisuuteen rajoittamalla sitä, kenen kanssa ja millä tavoin kansalaiset jakavat jääkaappinsa tai vuoteensa, vaikka tapa olisikin oman moraalikäsitykseni vastainen. Sen sijaan avioliitto tai siihen rinnastettava virallistettu parisuhde ovat julkisia, koko yhteiskuntaa koskevia instituutioita, joiden kehittymiseen on jopa heteroseksuaaleilla oikeus ja kansanedustajilla velvollisuuskin ottaa kantaa. Sen vuoksi haluan vielä torjua sen ajatuksen, joka tässäkin salissa tuli esiin jossain vaiheessa, että virallistamislaki olisi asia, joka vaikuttaisi vain niiden elämään, jotka sitä mahdollisuutta haluaisivat käyttää tai tulisivat käyttämään.

Vielä puutun tähän mietintöön, joka todellakin mielestäni on sisäisesti ristiriitainen ja erityisesti sen ponsi on todellakin erilaisille tulkinnoille avoin. Tässä mietinnössä todetaan, että lähtökohtana tulee olla se, ettei parisuhdetta rinnasteta avioliittoon. Mutta toisaalta mietinnön edelli-

sellä sivulla väitettiin varsin kyseenalaisin perusteluin ihmisoikeussopimusten henkeen viitaten, että samaa sukupuolta olevien erilainen kohtelu verrattuna avioliitossa eläviin katsottaisiin syrjinnäksi.

Mietintö onkin tässä suhteessa ristiriitainen ja tältä pohjalta sen ponsi jää konkreetialtaan tädeksi kysymysmerkiksi. Nimittäin jos homoseksuaalien parien kohtelu halutaan lainsäädännössä samanlaiseksi kuin avioliitossa elävien, jolloin ei siis syrjintää olisi, niin ei yksinkertaisesti ole muuta mahdollisuutta kuin sen rinnastaminen avioliittoon, ja juuri näinhän on tehty muun muassa Ruotsissa ja Tanskassa, missä homoparien tilanne rinnastetaan lainsäädännössä avioliittoon.

Haluan vielä painottaa sitä, että mielestäni ihmisoikeusnäkökulma ei edellytä samaa sukupuolta olevien avioliittoja, vaikka se toki edellyttää, että jokaista ihmistä kohdellaan samanarvoisena kansalaisena myös riippumatta seksuaalisesta suuntautumisesta. Tässä suhteessa meillä on hyvä vertauskohta esimerkissä, jonka myös ministeri Häkämies otti esiin, kun hän puhui islamilaisesta avioliitonäkemyksestä ja Ranskasta, jossa on paineita avioliittolain laajentamiseen niin, että moniavioisuus voitaisiin hyväksyä. Perusoikeusnäkemys ja ihmisoikeusnäkemys eivät edellytä meitä muuttamaan avioliittolainsäädäntöä esimerkiksi, jos islamilainen vähemmistö vaatisi sitä omiin ihmisoikeuksiinsa vedoten.

Kysymys onkin hyvin pitkälti siitä, haluammeko säilyttää avioliittoinstituutiollamme sen kristilliset juuret. Olen vakuuttunut siitä, että valtaosa suomalaisista haluaa ne edelleen säilyttää, jopa vahvistaa niitä. Kristillinen avioliittoperinne kirkollisine vihkimisineen on vahvistunut varsin huomattavasti viime vuosina, ei suinkaan heikentynyt, ja sen vuoksi eduskunta tekisi mielestäni viisaasti, jos se hylkäisi näin epäselvän ja ristiriitaisesti tulkittavan ponnen.

Viime viikolla käydyssä keskustelussa useat lakialoitteen allekirjoittaneet edustajat elivät todellakin siinä uskossa ja myös vastauspuheenvuoroissa sen selvästi toivat esiin, että tällä ponnella tähdätään nimenomaan Ruotsin mallin mukaisiin homoavioliittoihin. Ministeri Häkämies taas tulkitsi ponnen velvoittavan lähinnä vain sen selvittämiseen, löytyykö näiden parien kohdalla ylipäänsä joitain sellaisia epäkohtia, joihin yhteiskunnan tulisi puuttua. Mutta koko keskustelun aikana ei tullut yhtään konkreettista laki-ideaa esille, ei lakivaliokunnan mietinnössä

eikä myöskään ed. Aittoniemen vastalauseessa ollut sellaisia vaihtoehtoisia lainsäädännöllisiä ajatuksia, joita hallituksen tulisi ryhtyä valmistelemaan.

Eli jos lähtökohtana pidetään sitä, että parisuhdetta ei rinnasteta avioliittoon, mielestäni tälle ponnelle ei jää mitään konkreettista sisältöä. Mutta jos taas ponnen pohjalta ryhdytään puuhaamaan Ruotsin-mallin mukaista homosuhteen virallistamista, niin silloin ponsi on ristiriidassa tämän lakivaliokunnan mietinnön kanssa ainakin sen eräiltä osin.

---

Ed. Rauramo merkitään läsnä olevaksi.

---

Ed. P e r h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen otti esille moniavioisuuden ja yhtenä peikkona sen, että tämäkin saattaisi sitten tulla esityslistalle. Mielestäni nämä kaksi asiaa, samaa sukupuolta olevien henkilöiden oikeudet ja moniavioisuus, ovat kaksi täysin eri asiaa. Moniavioisuus on valintakysymys. Samaa sukupuolta olevien parisuhde perustuu aivan muille tekijöille, siihen inhimilliseen tekijään, joka joillakin on ja joillakin ei. Sellainen ajatus, että ihmiset jonain kauniina päivänä vain ykskaks päättäisivät, että minäpä olen nyt tällä tavalla seksuaalisesti suuntautunut, on tietysti naurettava ja täysin virheellinen.

Myös haluaisin tuoda esille, miten Suomen evankelisuterilainen kirkko Kirkkohallituksen lausunnossa on suhtautunut tähän kysymykseen. Siteeraan suoraan lausuntoa:

”Suomen evankelisuterilaista kirkkoa edustavina allekirjoittaneet ovat sitä mieltä, että lakialoitteessa tulisi käyttää muiden Pohjoismaiden tapaan parisuhteen sijasta käsitettä kumppanuus. Rekisteröity kumppanuus olisi paitsi sisällöllisesti myös maamme molemmilla virallisilla kielillä yksinkertainen ja selkeä nimi tälle uudelle instituutiolle. Rekisteröidyt kumppanit eivät myöskään olisi niin helposti sekoitettavissa aviopuolisoihin. Rekisteröity kumppanuus mahdollistaisi lainvalmistelun myös monien muiden erityisryhmien osalta ja samalla tukisi heidän sosiaalista, taloudellista ja oikeudellista asemaansa.”

Tämä Kirkkohallituksen lausunto menee pidemmälle kuin lakivaliokunta omassa ehdotuksessaan. Tässä valossa rohkenen ihmetellä ed. Räsänen tietyllä tavalla ahdasta lähestymiskulmaa.

Ed. L a x (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minua hieman askarruttaa, että ed. Räsänen mainitsee Ruotsin ja ruotsalaisen kulttuurin jonkinlaisena peikkona tässä. Ruotsin ja Suomen kulttuurin välillä on selvä ero. Lakivaliokunta on tehnyt omat ratkaisunsa suomalaisen kulttuurin pohjalta ja siinä on todettu, että tätä ei nyt pidä rinnastaa avioliittoon, selvät epäkohdat on poistettava.

Haluan vain havainnollistaa näitä kulttuuri-eroja mainitsemalla yhden esimerkin aivan toiselta elämän alueelta, työelämän alueelta. Ruotsissa työelämässä käytetään sanaa medarbetare. Suomessa vastine lieene lähinnä alainen. Minä suomentaisin tämän ruotsalaisen sanan medarbetare suurin piirtein niin, että se on ihminen, joka kokee olevansa työyhteisönsä täysivaltainen jäsen. Parempaa vastinetta sille en ole löytänyt. Tällä haluan vain korostaa, ettei tässä asiassa kannata muiden maiden kulttuureilla pelotella.

Ed. Laitinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K r o h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin ed. Räsänen huomiota siihen, että lakivaliokunta on esittänyt ponnin hallitukselle eikä oikeusministeri Häkämiehelle juuri siitä syystä, etteivät yksittäisen ministerin itselleen asettamat omantunnon esteet hidastaisi tämän tärkeän asian selvittelyä. Tämä asia on ennen kaikkea perheoikeudellinen kysymys ja sillä tavalla luontevasti esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen kuuluva asia. Asia ei ole todellakaan yksittäisen hallituksen jäsenen ja yksittäisen valiokunnan välinen, vaan koko eduskunnan ja koko hallituksen.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Räsänen kanssa samaa mieltä siitä, ettei vallitseva tilanne loukkaa ihmisoikeussopimuksia. Tämän on todennut myös oikeuskansleri antamassaan lausunnossa.

Samalla tavalla siihen, että parisuhde rinnastettaisiin avioliittoon, että lakivaliokunnan kannanotosta voitaisiin tällainen johdonmukaisuus todeta, ei ole kylläkään mitään perusteita.

Meillä oli kuultavana valiokunnassa vain kuusi asiantuntijaa ja yksi heistä oli Kirkkohallituksen edustaja. Heidän kannanottonsa olivat paljon mutillisempia kuin täällä on esitetty. Lakivaliokunnan kannanottoa pitemmälle Kirkkohallituksen edustajat olisivat menneet.

Ed. R ä s ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean ed. Perholle, että toki nämä esimerkit islamilaisesta moniavioisuudesta ja homopareista eivät suinkaan ole identtisiä. Sen suhteen ne ovat mielestäni täysin vertailukelpoisia, jos lähdemme pohtimaan, edellyttääkö ihmisoikeusnäkökulma jonkin vähemmistön kohdalla avioliitto-käsitteen muuttamista yhteiskunnassamme. Tämä oli myös se näkökulma, jossa valossa ministeri Häkämies otti tämän esimerkin viime viikon keskustelussa esiin.

Ed. Karpio, jonka kanssa olen ymmärtääkseni perusajatukselta ihan samaa mieltä, haluaisin vain kuulla esimerkiksi teiltä tai joltakin muulta lakivaliokunnan jäseneltä yhden konkreettisen idean tai ajatuksen, millä tavoin tämä ponsi voisi lainsäädännössä konkretisoitua. Mikä olisi sellainen lainsäädännön muutos, joka voisi jollakin tavalla vaikuttaa asiaan ilman, että puuhattaisiin avioliitonomaista virallistettua parisuhdetta?

Ed. T u l o n e n : Arvoisa puhemies! Täällä on näinä päivinä, kun asiaa on käsitelty, käytetty todella humaaneja, hienoja puheenvuoroja vailla minkäänlaista tuomitsemista. Kaikki ne itse allekirjoitan.

Olen myös sitä mieltä, että lakivaliokunta on tehnyt hyvin linjakkaan päätöksen hylätessään lakiesityksen. Olen myös sitä mieltä, että ponsi ei ole linjakas, se on ristiriitainen. Olen ihan samaa mieltä niiden puhujien kanssa, jotka kokevat ponnin hyvin epätydyttäväksi. Jos ajatellaan sitä, mitä ponsi tarkoittaa, niin olen näinä päivinä yrittänyt selvittää, mitä se sinänsä tarkoittaa. Niin kuin lakivaliokunnan puheenjohtaja ed. Lax totesi, ei kannata mennä liian syvälle. Mutta kuitenkin jos hallitukselle annetaan velvoite eduskunnan taholta tehdä lakiin määrättyjä muutoksia niin, ettei sitä rinnasteta avioliittoon eikä rekisteröintiin, niin minun on annettu ymmärtää, että on täysin mahdotonta muuttaa pariasataa lakia ilman, että rekisteröidytään. Se on minusta aika vaikea asia. Sen tähden en voi hyväksyä mietinnössä olevaa toivomuspontta.

Kannatan ed. Kankaanniemen hylkäysehdotusta nimenomaan mietinnön ponsiosan osalta.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Niin kuin ed. Tulonen totesi, lakialoitteesta on käyty hyvin laajamittainen ja värikäskin keskustelu aika ajoittain. Hyvin monessa puheenvuorossa tänäänkin on viitattu kirkkohallituksen kantaan,

mutta se, että näin on esitetty saattaa johtua siitä, että siinä heijastunee ehkä arkkipiispan henkilökohtainen kanta asiasta. Tällainen käsitys minulle valitettavasti on tullut.

Perintöasiat voidaan mielestäni hoitaa kyllä hyvin pitkälle tällä hetkellä myös testamentin kautta, jos jollakin ylimääräistä omaisuutta niin paljon on.

Arvoisa puhemies! Kun olen pohtinut asiaa, lähinnä ed. Aittoniemen toivomusponsiehdotus on minusta selkeämpi ja vastaa niitä näkemyksiä, joita minulla asiasta on. Sen johdosta kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Ed. L a x (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen vielä peräänkuulutti lakitekniisiä ratkaisuja. Olen monta kertaa tässä salissa yrittänyt sanoa, että eduskunta ei ole ensisijaisesti lainvalmisteluelin. Tämä on monimutkainen asia, tämän piiriin saattaa liittyä yli 200 lakia, yli 2 000 pykälää. Ei lakivaliokunta tämän ajan puitteissa ole kuvitellutkaan, että se olisi niin viisas, että se pystyisi lakitekniisiä ratkaisuvaihtoehtoja esittämään, eikä se ole sen rooli eikä se ole tämän salin rooli. Tekniikkaa pohtikoon nyt hallitus.

Ed. R ä s ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Vistbackalle todeta, joka taisi poistua salista, ja puolustaa arkkipiispa Vikströmiä siinä, että kyllä hän otti mielestäni viime kerralla kuumana käyneessä keskustelussa hyvin selvän ja kristillisen avioliittoperinteen mukaisen kannan tähän konkreettiseen kysymykseen ja torjui samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamisen, samoin kuin tekivät hyvin monet muutkin piispat julkisuudessa.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laxille toteaisin, että olen ymmärtänyt, että kaikki mietinnöt, jotka tulevat saliin, on hyvin harkitusti tehtyjä. Niillä on painoarvoa, ainakin niillä pitäisi olla, niitä luetaan hyvin tarkkaan ja ne ovat ohjeita hallitukselle. Nyt, kun olen tutkaillut mietinnön ponsiesitystä, niin olen päätenyt todella siihen, etten tiedä mitä lakivaliokunta tällä tarkoittaa. Nythän se tuli kuultua, että lakivaliokunnan puheenjohtajakaan ei oikein tiedä, mitä sillä tarkoitetaan.

Ed. W i d e r o o s : Arvoisa puhemies! Virallistamisen vastustajat vetoavat usein pelkoonsa siitä, että se johtaisi avioliittolain avaamiseen,

siihen, että homoseksuaaliset parisuhteet hyväksyttäisiin laajemmalti tai jopa siihen, että he eivät hyväksy homoseksuaalisuutta. Nyt meidän tulee kuitenkin päättää pöydällä olevasta ehdotuksesta, ponnesta, että hallituksen on ryhdyttävä toimenpiteisiin samaa sukupuolta olevien yhteiselämään liittyvien oikeudellisten ongelmien poistamiseksi.

Lähtökohtana pitää olla se tosiseikka, että homoseksuaalisuus on sallittua. Sen lisäksi yhteiskunnan pitää suhtautua homoseksuaaliin parisuhteisiin sallivasti riippumatta siitä, onko meillä jonkin muotoista parisuhdelainsäädäntöä vai ei.

Itse olen pettynyt lakivaliokunnan lopputulokseen. Olisin henkilökohtaisesti toivonut, että lakivaliokunta olisi ehdottanut lakialoitteen hyväksymistä, mutta kun näin ei tapahtunut, olen valmis äänestämään mietinnön puolesta siinä toivossa, että hallitus todella ryhtyy toimenpiteisiin.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ensinnäkin hämmästelen ministeri Häkämiehen vilkasta takinkääntöä tässä asiassa. Hän on suhtautunut jyrkän kielteisesti suunnittelemaan, joka Outi Ojalan lakialoitteessa on. Nyt hän on valmis, käydessään kääntymässä korokkeella, antamaan avoimen valtakirjan koko hommalle sen torsonponnen perusteella, joka on lakivaliokunnan mietinnössä enemmistön hyväksymänä. Kyllä joku on varmaan nyt kiivaasti pyytänyt ministeri Häkämieheltä turvaa ja apua, koska tietää varsin hyvin, että täällä salissa on tavattoman paljon sellaisia ihmisiä, jotka näkevät, että tekemässäni I vastalauseessa oleva toivomus on ehdottomasti tässä tapauksessa lähinnä hyväksyttävissä oleva.

Rouva puhemies! Pikkuisen vielä kertaan. Lakivaliokunnan mietinnössä lausutaan muun muassa, että parisuhteen rekisteröintiä ei pidä rinnastaa avioliittoon. Siellä on tällä tavalla. Sitten siellä on niin, että on olemassa oikeudellisia epäkohtia, jotka täytyy tutkia ja ryhtyä niistä johtuviin lainsäädännön muutoksiin. Minulla ei tässä nyt ole mitään paperia, joista lukisin sen sanasta sanaan, mutta nämä kaksi asiaa: Ei saa rinnastaa avioliittoon, mutta oikeudelliset epäkohdat pitää tutkia. Kuten minä täällä aikaisemmin sanoin, tekemäni toivomus, jossa nämä kaksi asiaa on yhdistetty, vastaa lakivaliokunnan tarkoitusta, ja se vastaa sitä ehdottomasti, jos katsotaan perustelut. Mietinnössä on nämä molemmat asiat, mutta toivomuksessa on pelkäs-

tään oikeudellisten asioiden selvittäminen jne. Siinä ei lainkaan puhuta siitä, että pitää suojata avioliittoinstituutio, että tätä ei voi rinnastaa avioliittoinstituutioon.

Jos viitsitte katsoa toivomusponnet ja juotte lasin vettä minun laskuuni, niin huomaatte, että jos yhdistetään lakivaliokunnan hyväksymiin perusteluihin — tässä tapauksessa tietysti enemmistön hyväksymiin — siinä olevan torsoponnen sijaan se ponsi, joka on I vastalauseessa, niin siitä tulee, niin kuin Reinikainen sanoo, viimeitten päälle täydellinen mietintö, ja se on helppo antaa ohjeena ministeriön suuntaan. Mutta kuinka tämä eduskunta voi antaa tuollaisia ohjeita tälle ja tuleville hallituksille, joissa ei ole mitään rajoitteita muun muassa siitä, että tätä asiaa, samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröintiä, ei pidä yhdistää millään tavalla avioliittoinstituutioon?

Kyllä te näitte, että tämä homma on pahasti pielessä. Mutta kun yhdistetään ehdottamani ja ed. Vistbackan kannattama toivomus, niin silloin se on täydellinen: Toivomusponsi vastaa lakivaliokunnan perusteluita jokaisesta kohdasta. Näin sen piti tulla, mutta tiettyssä hässäkässä, jota en nyt viitsi lähteä selvittämään, koska ed. Lax näyttää jo muutenkin käyvän kuumana, tästä tuli torso, mutta korjataan se täällä. Kyllä jokainen näkee, kuinka se on.

Ed. K r o h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen, että ed. Aittoniemi ja useat muutkin pakkomielteenomaisesti puhuvat tästä avioliittorinnastuksesta. Tuntuu, että heillä on tarve tai pelko rinnastaa oma avioliittonsa mahdollisesti kahden samaa sukupuolta olevan ihmisen parisuhteeseen. Näin heteroseksuaalina voin sanoa, että jokaisen ihmisen avioliitto on hyvin yksityinen asia. En minä heteroseksuaalinaanakaan minun ja mieheni avioliittoa mielellään rinnasta kovinkaan useisiin tuntemiini heteroseksuaalisiin avioliittoihin. Näitä ei minusta pitäisi panna tällaisiin blokkeihin ja massoihin. Ihmissuhteet ovat hyvin yksityisiä, eikä se välttämättä mene seksuaalisen mieltymyksen kautta, minkälainen liitto on hyvä tai huono.

Minä luulen, että ed. Aittoniemen varsinainen pelko on kirkollisen avioliittotradition murtaminen, mutta kirkkovihkiminen on edelleen kirkon yksityisasia. Mielestäni kirkon pitää käydä ne keskustelut omassa piirissään.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä ed. Aittoniemi nyt nä-

kee suorastaan mörköjä, kun puhuu siitä, että valiokunnan enemmistö lähtisi jotenkin rinnastamaan homo- ja lesbosuhteita avioliittoinstituutioon. (Ed. Aittoniemi: Lukekaa se toivomus!) Minä olen lukenut teidän toivomuksenne hyvin tarkkaan ja minä olen lukenut koko valiokunnan mietinnön niin tarkkaan, että varmasti siitä pystyn keskustelemaan täällä kenen kanssa tahansa. Nyt niin te kuin myös ed. Kankaanniemi katsotte, että rekisteröinnillä jotenkin päästäisiin avioliittoinstituutioon. Kyllä teidän mielipiteenne tässä asiassa ovat kovin kaukaa haettuja.

Niin kuin olemme todenneet, monia epäkohtia on olemassa. Valiokuntamme puheenjohtaja ei oikein hyväksy sitä, jos tässä todetaan, mitä epäkohtia muiden kuin homojen ja lesbojen verotuksessa voi olla, mutta olen sitä mieltä, että myös nämä asiat voidaan laajasti käsitellä, jos aihetta on.

Ed. S a a r n i o : Arvoisa rouva puhemies! Puhumme asiasta, jossa kierretään itse kysymystä kuin kissa kuumaa puuroa. Minusta on suorastaan tragikoomista tapa, jolla kristillisen liiton kansanedustajat yrittävät evätä oikeudet osalta ihmisiä, naisilta ja miehiltä, elää yhdessä, rakentaa elämäänsä, nauttia toisistaan. Ei ole todellakaan kristillisen ihanteen mukaista elää lesbo- tai homosuhteessa. Minä olen Helsingin kaupungin Alppilan kulmilta kotoisin eikä se ole sielläkään mikään ihanne, mutta siellä on sen verran sielun sivistystä, että hyväksytään myös se, että ihmiset elävät toisella lailla kuin mitä ehkä itse elää.

Myös minulla on pipo toisin päin, mutta minulla on hyvin hyviä ystäviä, jotka elävät lesbo- tai homosuhteessa, ja haluan puolustaa kyllä heidän oikeuttaan elää ja rakentaa elämäänsä. Ei tässä hyökätä avioliittoinstituutiota vastaan tippaakaan, ei millään lailla, vaan tässä puolustetaan niiden ihmisten inhimillisiä oikeuksia, jotka ovat valinneet toisenlaisen elämäntavan. Tiedä, mitä mestareita me kuvittelemme täällä olevamme, että me voimme todella, niin kuin ed. Aittoniemi sanoo, silmät sulkemalla poistaa yhteiskunnasta ne ihmiset, jotka ovat valinneet toisenlaisen elämäntavan.

Minä haluaisin vielä sanoa sen täältä puhujakorokkeelta, että myös ed. Aittoniemi on löytänyt nyt tavan, millä hän yrittää keplotella tässä asiassa. Jos hän olisi selkeästi valiokunnan enemmistön takana, hän ottaisi avoimen kannan siihen, että hallitus voi antaa tästä asiasta lakiesi-

tyksen siltä pohjalta, mitä valiokunnan mietintö esittää. Sen sijaan ed. Aittoniemi yrittää asettaa sellaisia ehtoja, jotka hän vain näkee. (Ed. Aittoniemi: Ei, kun me kaikki näemme!) Minä ihmettelen kovasti hänen toimintatapaansa, mutta tähän se luumuilu on, niin kuin sanotaan suomeksi.

Ed. R ä s ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan painokkaasti todeta sen, että kristillinen liitto ei ole tässä keskustelussa ollut viemässä kenenkään oikeutta elää yhdessä tai nauttia toisistaan, eikä nyt ole kenenkään taholta oltu kieltämässä esimerkiksi homojen tai lesbojen avosuhteita tai seurustelusuhteita tai puuttumassa kenenkään yksityiselämään. Me olemme keskustelleet muutoksesta, jonka ed. Outi Ojalan lakialoite olisi tuonut lainsäädäntöömme, ja sillä olisi ollut varsin merkittävä vaikutus avioliittoinstituutioon, avioliiton käsitteeseen.

Ed. S a a r n i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se, että puutuin kristillisen liiton edustajien näkemyksiin, johtui osittain siitä, että koin suorastaan loukkaavaksi sen, että suomalaisia ihmisiä, elävätpä he homo- tai lesbosuhteessa, rinnastetaan joihinkin toisiin kulttuurisiin ja katsotaan, ettei heillä ole pohjoismaista ihannetta naisten ja miesten tasa-arvosta. Puhutaan joistain toisen kulttuurin avioliitoista, yksös-, kakkos- tai kolmoisvaimoista. Minusta se rinnastus on suorastaan korni tämän asian käsitelyn yhteydessä.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti muutama sana tästä asiasta. Keskustelu alkaa ilmeisesti olla loppuillaan ennen äänestystä, milloin se tehdäänkin, huomennako vai ensi viikolla.

Ed. Saarniolle voisi todeta sen, että en minäkään ole koskaan ajatellut niin, että voisin tuomita semmoisia ihmisiä, jotka tykkäävät toisistaan, samaa sukupuolta olevia ihmisiä, jos he asuvat yhdessä. Lakikaan ei sitä kiellä. Tavallaan tässä keskustelussa se jotenkin on minua häirinnyt, että tässä on kaksi asiaa. On kysymys parisuhteesta ja perhe-käsitteestä. Valiokunnan mietinnössä käsitellään perheen problematiikkaa, mikä se on, ja jotkut edustajat ovat puhuneetkin siitä, mikä on meidän perinteinen perhe-käsitteemme, mitä se tarkoittaa. Tosin se on jonkin verran rapistunut ajan myötä, itsekkyyks on lisääntynyt ja riitojen myötä ilmeisesti perheet ovat hajonneet.

On hyvin paljon yksinhuoltajaperheitäkin jotka perhe-käsitteen alle luetaan, ja nyt lisäyksenä vielä avopariperheet, jotka luetaan monessa tapauksessa saman tyyppisiksi kuin avioliittoperheet.

Kun mennään tämän tyyppiseen, samaa sukupuolta olevien perhe-käsitteeseen, se on ollut jotenkin vaikea mieltää. Minä olen pitänyt niitä pareina, niin kuin täällä puhutaan parisuhteesta. Siitä alkoon minua syytettäkö, jos minä en sitä ymmärrä, mutta se jotenkin on vain ollut sellainen käsite, jota ei ole voinut sisäistää.

Toisekseen monet ovat pohtineet jo puhujakorokkeeltakin sitä, kun jotkut ovat tänä iltana todenneet, että lesbous tai homous voisivat olla synnynnäisiä, se on Luojan luoma juttu koko elämän. Ei kai niin voi olla, koska tapahtuu myös muuttumista. Eihän teoriassa ole mahdollista, että lesboparilla on lapsia, ellei siinä olisi lipsahdettu aidan toisellekin puolen. Siinä lie nee semmoista, ettei välttämättä ole luonnon laki, että jotkut ovat homoja tai jotkut lesboja. Sekin vielä, että on tapahtunut muuttumista aikuisiällä, jos nuorempana vaikka mitä olisi. Mutta jopa on menty naimisiin toista sukupuolta olevan ihmisen kanssa taikka päinvastoin. Siinä mielessä tämä ei ole itsestäänselvyys sinällään. Ei voida puhua, että jotkut syntyvät tällaisina ja on Luojan tahto, että eletään näin koko ikä.

Mutta tämä on pohdiskelua, jonka ei välttämättä lainsäädäntöön tarvitse vaikuttaa. Mutta ed. Aittoniemen pohdintaan. Kun tarkkaan lukee tätä mietintöä, johtopäätöksissä todetaan, että lähtökohtana tulee olla, ettei tätä parisuhdetta rinnasteta avioliittoon. Se on johtopäätöksissä, mutta se ei ole ponnessa. Sinällään sen painoarvohan, jos vedetään joitakin johtopäätöksiä, ei ole lähellekään samaa kuin ponsiosassa. Siinä mielessä joskus yhden miehet työryhmätkin ovat aika tehokkaita, niin kuin tässä tapauksessa ed. Aittoniemen työryhmä näköjään on tehnyt hyvää työtä. Aikanaan nähdään, mitä tässä tapahtuu äänestyksen osalta, mihin päin tulee viiva vedettyä.

Minun tehtäväni ei ole ed. Räsäselä todeta, mitkä ne vaihtoehdot ovat. Täällähän toisella sivulla lukee selkeästi hyvin monta epäkohtaa, mitkä ovat olemassa, jotka on tarkoitus ilmeisesti korjata. Annetaan vinkkejä valtioneuvostolle siitä, että tuommoisia ne ovat. Perhe-käsitettä minä vain en ymmärrä perhe-eläketurvan osalta. Se kangertaa korvessa kasvanutta kansanedustajaa, miten siitä syntyy sellainen perhesuhde, että

siitä pitää jopa saada perhe-eläkettä, jos toinen puolisko kuolee.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tässä vaiheessa iltaa enää lyhyesti, koska aiheesta on keskusteltu, mutta kun myrskyisällä viime viikolla olimme muualla, ehkä jokin sana on kuitenkin paikallaan. (Ed. Aittoniemi: Huvimatalla!) — Ei ollut huvimatka, oli virkamatka, ed. Aittoniemi.

Arvoisa rouva puhemies! Olen ymmärtänyt niin, että eduskunnan ja hallituksen tehtävänä on edistää hyviä asioita. Sitä varten me täällä olemme. Onko tämä asia nyt sitten hyvä asia, jonka valiokunta epäsuorasti, epäselvästi lausuu ääneen ja jota se edistää. Minusta sen suuntainen kehitys ei ole hyvä asia.

Alussahan Jumala loi ihmisen, loi mieheksi ja naiseksi, loi omaksi kuvakseen. Tässä on nämä kaksi näkökulmaa jo siellä alussa Raamatussa. Toisaalta jokainen yksilö on Jumalan kuva, toisaalta miehen ja naisen suhde on Jumalan kuva, kolmiyhteisen Jumalan kuva. Saimme silloin siis tietyn käyttöohjeen, tuoteselostuksen, elämänohjeen siitä, miten on hyvin elää. Minusta se suunta, jonka valiokunta tässä lisäselityksessään antaa, ei ole tämän tekijän ja Luojan antaman alkuperäisen tuoteselostuksen mukainen eikä suuntainen.

Sieltä löytyy monta kohtaa, en käy niitä tässä lukemaan, joissa täsmennetään, mihin seksi kuuluu ja mihin seksi ei kuulu. Nythän tätä asiaa ei pidä sekoittaa ystävyYTEEN, toveruuteen tai kumppanuuteen. Minä luulen, että me kaikilla täällä olemme ystäviä keskenämme, kaikki 200, ja kumppaneitakin jossain mielessä. Ei sotketa näitä asioita. Nythän puhutaan seksistä muodossa tai toisessa, mitä se sitten tässä eräässä muodossa sitten onkaan. Tekijän, Luojan käyttöohje määrittelee, sieltä Raamatun alkulehdiltä löytyy, toistettuna Uudessa testamentissa, ajatuksellisesti sekä täsmällisesti että yleisesti sanottuna, mihin seksi kuuluu ja mihin se ei kuulu. Seksi kuuluu perheeseen, avioliittoon, naisen ja miehen väliseen suhteeseen. Sitten on monta kohtaa, joihin se ei kuulu — ne ovat siellä selvästi sanotut — se ei kuulu perheen muihin ihmissuhteisiin, ei lähisukulaisten ihmissuhteisiin, eri lajia olevien suhteisiin luomakunnassa eikä myöskään samaa sukupuolta olevien väliseen suhteeseen. Minusta eduskunnan kannattaa nyt, ja sitten hallituksen eduskunnan tahdon mukaisesti, elää tässä viisaasti ja mennä tuon alkuperäisen tuoteselostuksen mukaan.

Kannatan myöskin edustajien Kankaanniemi ja Tulonen kannattamaa muotoilua elikkä pelkästään hylätään tuo laki, mikä jo toisessa käsittelyssä tehtiin.

Ed. K r o h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Jääskeläisen puheenvuorossa tuli ilmi ponnien vastustajien toinen suunta, kun tässä on paljon puhuttu ponnien kannattajien kannalta, mikä on seuraava askel eli avioliittoon rinnastaminen. Tuntuu, että ed. Jääskeläisen linjalla seuraava askel on homoseksuaalisuuden kieltäminen. Mutta koska yhteiskunnassa homoseksuaalinen käyttäytyminen on sallittua, eduskunnan suurelle salille annetaan mahdollisuus vaikuttaa siihen, että tällainen perhe- tai yksityiselämään kuuluva asia aivan samoin kuin miehen ja naisen välinen suhde tarvitsee myös jonkinlaisia pelisääntöjä silloin, kun tämä yksityiselämän alue kohtaa julkisen elämän alueen. Ongelmathan ovat liittyneet siihen, kun kumppani on sairaalassa, kuolee tai kun lesboparin tai kahden miehen perheessä on lapsia, miten huolto ratkaistaan. Ei ole olemassa absoluuttista yksityiselämää tai absoluuttista julkista elämää, vaan nämä ovat vuorovaikutuksessa. Jos me sallimme homoseksuaalisuuden ja homoseksuaaliset ihmissuhteet, meillä pitää olla säätelyä näihin tilanteisiin, kun yksityinen ja julkinen kohtaavat. Tästä on kysymys lakivaliokunnan esittämässä ponnissa.

Toinen linja todella on ed. Jääskeläisen esittämä, missä homoseksuaalinen käyttäytyminen ja homoseksuaalisuus kielletään. Uskon, että siihen eduskunta ei ole valmis.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Minusta tässä tärkein ja suurin periaatekysymys on siinä, että tämä laki on selkeästi aivan Jumalan säätämystä vastaan, niin kuin edellä ed. Jääskeläinen tämän asian toi julki. Jos tällainen laki sitten säädetään, me vedämme todella Jumalan tuomion koko kansamme ylle, ei vain meidän, jotka olemme täällä päättämässä tästä asiasta. Sanotaan, että homous ja lesbous on synnyntäminen ominaisuus tai geeniperintö jne. Tietysti vastaus riippuu siitä, mikä on kysyjän filosofinen kanta näihin asioihin. Oman näkemykseni mukaan se on syntiä, koska se on Jumalan säätämystä vastaan.

Soppii myös miettiä, olisiko Jumala tässä tapauksessa omaa säätämystään vastaan, jos hän hyväksyisi tällaiset parit. Ei ole, koska tässä on kysymys luonnonmukaisen järjestyksen vastai-

suudesta. Lakialoite on kyllä syytä hylätä, myös ponnien osalta.

Toiseksi puheenvuoroissa on kannettu huolta perimäasioista, lasten asemasta, tapaamisoikeuksista jne. Voi olla sellainen tilanne, että pariskunnalla olisi rintaperillisiä. Eikö silloin sorrettaisi juuri näitä rintaperillisiä, jos nämä hyväksyttäisiin lähes avioliiton omaisiksi suhteiksi?

Toiseksi tapaamisoikeus sairaaloissa tai muualla on minusta muuten järjestelykysymys. Tietääkseni monissa sairaaloissa jo hyväksytään, jos sairas ilmoittaa, kuka on hänen lähiomaisensa. Se asia on kunnossa. Joissakin ei ehkä saata olla, mutta tämä asia voitaisiin selvittää ilman tällaisia lakeja ja ponsia.

Onko kysymys perimästä? Ihonväri, tukka ja silmät saattavat olla mutta ei homous ja lesbous muuten kuin syntiperimänä Aatamilta ja Eevalta, kun he lankesivat paratiisissa. Kyllä meillä perimäsynti on.

Jos me hyväksymme tämän ponnien, mitä siitä seuraa, sitä on hyvä miettiä. Enemmän tai myöhemmin siitä seuraa rekisteröinti. Sallittakoon tässä sellainen tunnettu sanonta, että ei pidä pirulle antaa pikkusormea, se vie koko käden. Tämähän on aivan tunnettu sanonta. Emmehän me hyväksy muitakaan Jumalan lakien rikkomisia: älä tapa, älä varasta jne. Minkä takia me sallisimme tässä tapauksessa Jumalan lain rikkomisen?

Ed. R i m m i : Rouva puhemies! Ensin alkuun haluaisin todeta sen seikan, että on ollut äärimmäisen raskasta kuunnella tätä keskustelua nimenomaan niiden puheenvuorojen osalta, jotka haluavat kieltää poikkeavilta ihmisiltä, homoilta ja lesboilta, ihmisoikeudet elämässään. Olen koettanut miettiä, miltä heistä tuntuu, jos he esimerkiksi tätä keskustelua jossakin kuuntelevat, taikka mahdollisesti lukevat näitä eduskunnassa käytyjä keskusteluja.

Täällä on pelätty, että tämä lakivaliokunnan ponsi johtaa aiemmin tai myöhemmin parisuhteen rekisteröintiin, kuten juuri arvostamani kansanedustaja Pehkonen edellä totesi. Minusta on kummallista, että tässä salissa ei uskalleta luottaa eduskuntaan lakia säätävänä elimenä. Kun tässä nyt velvoitetaan hallitusta valmistelemaan lakiesitys, jossa samaa sukupuolta olevien parisuhteissa olevat juridiset oikeudet ja vääristymät voitaisiin oikaista, haluaisin luottaa siihen, että laki valmistellaan ja tuodaan aikanaan eduskunnan käsittelyyn. Minusta on järjetöntä, että täällä mennään koko ajan asioiden edelle.

Rouva puhemies! Minä todella vilpittömästi toivon, että laki valmistellaan mahdollisimman nopeasti, tuodaan eduskunnan käsittelyyn ja tämä ihmisarvoa alentava keskustelu voidaan tässä salissa lopettaa.

Ed. A n t v u o r i (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Halusin vastauspuheenvuoron ed. Pehkonen puheenvuoron johdosta, koska hän tulkitsee täällä Raamattua ja sitä, mikä on syntiä. Siihen on vaikea ottaa kantaa, mutta itse näen asian sellaisena, että meissä kaikissa ihmisissä, ed. Pehkosessakin, on molemmat seksuaalisuuden puolet, ja sitä, kummasta puolesta tulee vallitseva, on vaikea sanoa, mutta se tiedetään, että me emme voi sitä itse valita. Onko se sitten syntiä? Itse ajattelen, että eihän syntiä voida näin katsoa, edustammepa sitten mitä hyvänsä seksuaalisuuden puolta. Varsinkin nyt, kun puhutaan homoista, on muistettava, etteivät he pyri mihinkään pahaan. Siitähän ei ole kysymys. Jos olisi-kin sellaisesta kysymys, niin silloin voisi sanoa, että se on syntiä. Enemmänkin minusta tuntuu, että fantasiassa, mikä meillä mahdollisesti on, miten me näemme seksuaalisuuden, mitä kaikkea se meidän mieleemme tuo, niin siinä voi olla synnin olemus.

Ed. U o t i l a : Rouva puhemies! Minäkin olen seurannut sivusta tähän asti keskustelua ja osallistunut vain kolmannen käsittelyn keskusteluun paikalla olleena. Olen aika syvästi hämmentynyt ja varsinkin edustajien Jääskeläinen ja Pehkonen puheenvuorojen jälkeen tuli välttämätön pakko muutama sana sanoa.

On pakko sanoa, että jos jostakin on oltava eri mieltä ”Jumalan” kanssa ja vastakkain asetetaan oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja sitten ed. Jääskeläisen asettaman alkuperäisen tuoteselostuksen toteuttaminen, minun täytyy tunnustaa, että tässä vastakkainasettelussa asetun edellä mainittujen arvojen puolelle. Olen ollut tätä lakialoitetta aikoinaan allekirjoittamassa, ja olisin todella, niin kuin aikaisemmin ed. Wideroos totesi, toivonut sille toisenlaista lopputulosta valiokunnassa, mutta tässä tilanteessa olen tietysti mietinnön kannalla.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! En aio pitkään vaivata tätä salia, mutta koska tässä menisi kuitenkin ehkä yli kaksi minuuttia, niin tulין puhujakorokkeelle. Haluan nimittäin kommentoida hiukan perusteellisemmin muutamia väitteitä, joita on tullut esiin.

Ensinnäkin lähtisin siitä liikkeelle, että jos ja kun mietintöteksti on suuntaviivana siihen, millä tavoin pontta tulitisiin myöhemmin tulkitsemaan, niin edelleenkin haluan korostaa sitä, että tulkintaeväät, jotka mietinnöstä nousevat, ovat keskenään ristiriitaisia. Haluan siteerata sivulta 3 kohtaa, jossa puhutaan ihmisoikeuksista ja perusoikeuksista. Täällä todetaan näin: "Vahvimmin ihmisoikeussopimusten vaikutus ilmenee niillä alueilla, joilla samaa sukupuolta olevien erilainen kohtelu verrattuna avioliitossa eläviin on katsottava syrjinnäksi. Sikäli kuin maan sisäisestä lainsäädännöstä seuraa tällaista syrjintää, lainsäädännön muuttaminen on ihmisoikeussopimuksista johtuva sopimusvaltion oikeudellinen velvollisuus."

Ilmestelen sitä, miten eräät lakivaliokunnan jäsenet, esimerkiksi ed. Karpio, jonka näkemykset sinänsä tähän aiheeseen tiedän, ovat voineet hyväksyä esimerkiksi tämän osan mietinnöstä, joka ei anna ponnelle mitään muuta tulkintavaihtoehtoa kuin poistaa tämä ns. syrjintä ja kohdella lainsäädännössä samaa sukupuolta olevia pareja samalla tavalla kuin aviopareja, mikä todellakin on rinnastamista avioliittoon. Taas seuraavalla sivulla puhutaan siitä, että lähtökohdaksi on se, että näitä suhteita ei tule rinnastaa avioliittoon. Sen vuoksi väitän, että jos eduskunta hyväksyy tällaisen ponnin, se ei tiedä, mihin se on sitoutumassa.

Vielä haluaisin puuttua ed. Antvuoren puheenvuoroon, jossa hän pohdiskeli homoseksuaalisuuden olemusta tai syntymistä ja esitti ajatuksen, että meissä kaikissa asuisi seksuaalisen suuntautumisen kaksi puolta, joista sitten toinen on enemmän tai vähemmän esillä. Tässä salissa on myös kuultu sellaisia ajatuksia, että homoseksuaalisuus olisi ikään kuin synnynnäistä. Sen vuoksi haluan painokkaasti tuoda sen esiin, että tieteellisissä tutkimuksissa ei ole saatu mitään todisteita sellaisille väitteille, että homoseksuaalisuus olisi geneettistä, periytyvää tai synnynnäistä. Puheet esimerkiksi homoseksuaaligeenien löytymisestä ovat poikkeuksetta osoittautuneet ankoiksi. Sinänsä tässä salissa ei olisi mitenkään välttämätöntä mielestäni tässä yhteydessä edes keskustella homoseksuaalisuuden synnystä, mutta haluan tältä osin sitä kommentoida.

Toisaalta sekin on totta, että homoseksuaaliksi harvoin ryhdytään vain päättämällä ryhtyä siihen. Näitäkin tapauksia on tiedossa, mutta itse olen sitä mieltä, että seksuaalisesti poikkeava tunne-elämä on harvoin ihmisen itsensä valitsema ja aiheuttama tila. On tutkimuksia, joissa on

näyttöä siitä, että sen taustalta voidaan löytää niin varhaislapsuuden kuin murrosiän psykoseksuaaliseen kehitykseen liittyviä häiriöitä. Esimerkiksi seksuaalisesti hyväksikäytettyjen lasten riski kehittyä homoseksuaaleiksi on muita suurempi. Haluan tuoda esiin senkin tässä yhteydessä, että seksuaalisen identiteetin eheytyminen kohti normaalia heteroseksuaalista tunne-elämää on mahdollista, jos ihminen on itse motivoitunut ja halukas hoitoon, toisin kuin esimerkiksi Setan taholta usein halutaan väittää.

Tuon esiin myös sen, että homoseksuaalien keskuudessa on viime vuosina virinnyt kasvavasti Setan linjasta poikkeavaa toimintaa, jossa seksuaalisten poikkeavuuksien ymmärretään nimenomaan olevan voisi sanoa keskeneräisyyttä tai kesken jäänyttä kasvua kohti täyttä ja tervettä sukupuolista identiteettiä, täyttä miehisyyttä tai naiseutta. Omassa ystäväpiirissäni on henkilöitä, jotka esimerkiksi toimivat sellaisessa yhdistyksessä, joka lähtee kristilliseltä pohjalta ja tekee työtä homoseksuaalisesti suuntautuneiden henkilöiden keskuudessa, yhdistys Aslan, joka on viime aikoina ollut julkisuudessaakin. Monet homoseksuaalit henkilöt ovat saaneet elämäänsä tukea ja ymmärtämystä sekä konkreettista apua seksuaalisen identiteetin korjautumisessa.

Itse sain hiljattain kirjeen eräältä nuorelta mieheltä, joka kertoi olevansa homoseksuaalisesti tunteva ihminen ja jolle tämän asian käsittely julkisuudessa on tuottanut kipua. Hän koki kipua myös ed. Outi Ojalan tekemästä aloitteesta ja Setan toiminnasta. Hän kiitti minua lakialoitteen vastustamisesta ja toivoi, että eheytyminen mahdollisuutta pidettäisiin enemmän näkyvillä tässä kysymyksessä.

Ed. K a r p i o : Arvoisa rouva puhemies! On todellakin masentavaa, kun keskustelussa nyt mennään tälle tasolle, onko homoseksuaalisuus synnynnäistä tai muuta. Sillähän ei ole mitään tekemistä lakialoitteen kanssa, jota olemme pyrkineet käsittelemään. Kun nyt puhutaan ihmisoikeuksista ja siitä, loukkaako nykyinen laki ihmisoikeuksia, olemme myös todenneet, niin kuin olen jo aikaisemmin todennut ed. Räsäselkekin, että myös oikeuskansleri on ottanut kantaa asiaan ja todennut, että nykyinen tilanne ei mitenkään ole ihmisoikeuksia loukkaava.

Ed. Räsänen aikaisemmin minulta tiedusteli, miten lainsäädäntöä pitäisi muuttaa ja mitä epäkohtia voimassa olevassa tilanteessa on olemassa tällä hetkellä. Mainitsen teille muun muassa, että sosiaalipalveluissa, sosiaalivakuutuksessa, elä-

keturvassa ja verotuksessa on asioita, joita pitäisi muuttaa. Jos nyt puhutaan homoseksuaaleista, niin samalla tavalla myös muita esimerkkejä siinä tulee.

Ihmetyttää suuresti kristillisen liiton kanta tähän asiaan, kuinka jyrkkä teidän kantanne on, kun katsotaan esimerkiksi kirkkohallituksen esittämää lausuntoa, joka on erittäin maltillinen ja hyvä. Sopisi myös lukea tämä lausunto. Sitä ei ole suinkaan arkipiispa tehnyt, vaan sen ovat aivan muut henkilöt allekirjoittaneet.

Kaiken kaikkiaan keskustelu on tällä hetkellä hyvinkin tunteenomaista ja suorastaan kiihkeätä eikä varmasti vie asiaa missään vaiheessa eteenpäin.

Ed. L a x (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen edellisen puheenvuoron alkuosan juristeria herätti minussa surumielisyyttä. Minä jäin kaipaamaan sydämen ääntä, sydämen sivistystä tulkintaohjeeksi, kun otetaan kantaa niihin yksiselitteisiin epäkohtiin, jotka luetaan lakivaliokunnan mietinnössä.

Ed. A n t v u o r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Halusin myös vastata ed. Räsänen puheenvuoroon. Ehkä on ihan turha väitellä seksuaalisuuden syvimmästä olemuksesta. Itse ymmärrän asian niin kuin sanoin aiemmassa puheenvuorossani. En näe asiaa siten kuin ed. Räsänen sanoi, että homoseksuaaleissa ikään kuin asuisi jokin puoli itsestään. Se minusta antaa ymmärtää, että heissä asuisi ikään kuin jokin vieras, ikään kuin tuntematon puoli. Sitten kuitenkin, kun hän puhui eheytymisestä ja ilmeisesti tarkoitti, että heidän pitäisi eheytyä heteroiksi, eheytymistä ei voi tapahtua, jos sulkee itsestään jonkin vallitsevan puolen, vaan eheytyminen voi tapahtua vain sitä kautta, että hyväksyy niin kuin meidän jokaisen täytyy itsessämme hyväksyä kaikki puolet, joita meissä on. Se on aitoa eheytymistä.

Ed. K r o h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän keskustelumme luo sitä ilmapiiiriä, jossa Suomessa elävät homoseksuaalit elävät, ja kun puhutaan eheytymisestä, tarkoitetaan sitä, että pitäisi muuttua toisenlaiseksi. Tämä on osaltaan luonut sitä ahdistusta, joka pahimmillaan on johtanut siihen, että joidenkuiden homoseksuaalien elämä on jopa mennyt sellaiseen umpikujaan, että he ovat tehneet itsemurhan ja muuta. Juuri meidän sallivuutemme sitä kohtaan, että tämä on jotakin, joka voi toteutua

sellaisenaan eikä vain muutoksen kautta, on tärkeä asia.

Aina, kun puhutaan seksuaalisista mieltymyksistä, haluaisin muistuttaa, että ne ovat hyvin yksityisiä asioita. Minusta on kummallista, että me ikään kuin niputamme homot, lesbot ja heterot. Minä en halua ketään täällä loukata, mutta kyllä minä naisena voin sanoa, että enhän minä kaikkia miehiä himoitse tai halua, en todellakaan missään nimessä. Tuntuisi hyvin luotaantyöntävältä joutua sukupuoli-suhteeseen usean miehen kanssa, ja samalla tavalla varmaan monet miehet ajattelevat, että ei heidän sukupuoli-suutensa toteudu koko naissukupuolen vaan tiettyjen ihmisten kanssa, joita he rakastavat tai joita kohtaan kokevat sukupuoli-suhteesta vetovoimaa. Tämä ei ole mikään pakettiratkaisu vaan kahden ihmisen välinen kohtaaminen.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Puheenvuorotarpeeni syntyi siitä, kun kuuntelin edustajakollegan, kahdella tavalla kollegan, lääkari Räsänen puheenvuoroa.

Ensiksi kommentoin kuitenkin muutamia puheenvuoroja, joissa todettiin, että keskustelu olisi jotenkin kiihkeää tai tunteikasta. Keskustelun pitääkin olla tunteikasta, enkä minä ole keskustelua kovin kiihkeänä pitänyt. Meillä on vain niin erilaisia arvoja, ja kun on kyse seksuaalisuudesta, saati sitten ns. poikkeavasta seksuaalisuudesta, ne arvot ovat sillä tavalla kehittymättömiä, että emme ehkä osaa keskustella emmekä ole valmiita keskustelemaan tarpeeksi perusteellisesti.

Kun ed. Räsänen perussanomana puheessa oli, että homoseksuaalisuus ei olisi periytyvää ja sen takia hän suhtautuu mietintöön kielteisesti, niin kyllä kai tietysti yhtä lailla voi sanoa, että ei ole myöskään osoitettu, että se ei olisi periytyvää. Silloin kun keskusteluun tuli uutinen, oliko pari vuotta sitten, että olisi löydetty yksi geeni, joka tämän aiheuttaa, niin tietysti meistä monet tunsivat helpotusta, että lääketiede on nyt selittänyt tämän ja on helppo muodostaa kantansa.

Valitettavasti se ei ihan näin ole, mutta on toki mahdollista, että on monta geeniä, niin kuin meillä useimmat ominaisuudet ovat hyvin monen geenin aiheuttamia. Mutta näin ei ole, että meillä olisi lääketieteellisesti enemmän selitetty, että se on periytyvää tai että se ei ole periytyvää. Minusta silloin ei voida käyttää tällaista lähtökohtaa suhtautumisen perustana.

Minusta enemmänkin on suhtautumisen perustana katsottava, että on kyse normaalista va-

riaatiosta meidän ihmisten kesken. Tarkoitin normaalilla variaatiolla sitä, että katsoo historiaa kuinka kauas taaksepäin tai minkälaisiin tahansa yhteiskunnallisiin olosuhteisiin, niin aina on ollut poikkeavuutta. Siksi ei voida sanoa niin kuin ed. Räsänen, että jokin ankea lapsuus tai kokemus olisi se selittävä tekijä, koska niin erilaisissa olosuhteissa tällaista poikkeavuutta olisi syntynyt.

Minun täytyy olla tässä myös eri mieltä kuin ed. Jääskeläinen. Vaikka Raamatussa olisikin yksi ihanne ihmiskuva, valitettavasti joka suhteessa tämä ihannekuva ei toteudu. Meillä on sairautta, meillä on poikkeavuutta, meillä on fyysisesti erilaisia ihmisiä, meillä on psyykkisesti erilaisia ihmisiä. Kun nyt on kysymys persoonallisuuden rakenteesta, ei ole mittareita, joilla voimme katsoa, miten paljon nyt ollaan poikkeamassa keskiarvosta.

Mutta niin kuin äsken totesin, on kuitenkin sellaisesta poikkeavuudesta kyse, joka on ilmeisesti niin syvällä ihmisen olemuksessa, että sitä ei pystytä tukahduttamaan, ei muuttamaan. Ei ole kysymys enempää sairaudestakaan. Me esimerkiksi sairauksissakin olemme hyväksyneet sen, että vaikka olisi jopa omaa syytä sairastumiseen, siitä huolimatta hyväksymme, että häntä kohdellaan ihmisenä, häntä hoidetaan loppuun asti kaikilla keinoilla. Vaikka tällaisessa ihmisen seksuaalisessa suuntauksessa olisi vähänkin omaa syytä, että olisi sen omaksunut, mutta joka kuitenkin on hänellä pysyvä ominaisuus, niin ei minusta silloin ihmisiä voida tuomita eikä laittaa toisarvoisiksi kansalaisiksi.

Kyllä kai meidän on silloin, kun ihminen on saavuttanut tietyn kypsyyden, hänen ihmisarvoaan kunnioitettava. Kaikkihan me emme kypsy koskaan kaikissa suhteissa, meissä on jotakin poikamaisuutta tai hulluutta tai sellaisia asioita. Mutta yleensä meillä täysi-ikäisyys on se 16—18—20 vuotta, rippikoulun käynti ja sen jälkeen olemme itse vastuussa. Emme me ole silloin mielestäni oikeutettuja tuomitsemaan toisten ihmisten ominaisuuksia siihen asti, kun ihminen näillä ominaisuuksillaan ei loukkaa toista eikä ole toiselle vahingoksi.

Silloin, kun katsotaan keskiarvosta poikkeavaa seksuaalista suuntautumista, niin kyllä toki tässä keskustelussa on syytä sanoa, että kyllä sillekin rajat löytyy ja on oltava rajat. Kyllä tällainen pedofiilikeskustelu on paikallaan. Tällaiset ominaisuudet on selvästi tuomittava, koska ne vahingoittavat toista. Siinä seksuaalisuutta käytetään vastoin toisen ihmisen ominaisuuksia.

Tai saati sitten sen tyyppiset poikkeavat seksuaaliset ominaisuudet kuin jotkin sadomasokismit. Me emme niitä tarkkaan tiedä, meillä on jokaisella oma suuntautumismme niin poikkeava tai normaali kuin se onkin. Mutta silloin, jos se loukkaa toista tai se on vaaraksi toisen henkiselle tai fyysiselle koskemattomuudella, silloin on oltava lainsäädäntö.

Kun kautta historian on esiintynyt erilaista suuntautumista ja kun se ei aikuisella iällä ketään muuta loukkaa, niin meidän on oltava suvaitsevia ja erilaisuuden hyväksyviä, niin kuin me hyväksymme ja ymmärrämme erilaisuuden ihonvärissä, koossa, sairauksissa ja muissakin asioissa, vaikka tätä ei tietenkään miksiäkään sairaudeksi enää lääketieteessä lueta.

Mutta tuntee kyllä tiettyä epävarmuutta tästä puhumiseen, vaikka lääkärinäkin on pyrkinyt seuraamaan tätä keskustelua ja kirjallisuutta käymään läpi. En ihan niin yksinkertaisiin selityksiin tyydy kuin ed. Antvuori, että meillä olisi jokin freudilainen malli, jolla tämä mahdollisesti syntyy. Kun erilaista taidetta seuraa, niin kyllä siellä tietysti on erilaisia valintoja ja erilaisia selittäviä kehityskulkuja, mutta minusta ne eivät kuitenkaan ole sellaisia, jotka antaisivat meille sellaisen oikeuden, että me jonkin ihmisarvoa vähentäisimme, ettemme sallisi heille samoja oikeuksia esimerkiksi parisuhteessa.

Minua on tässä keskustelussa häirinnyt ääripäiden epäluulo toisia kohtaan ja sitten tällaisten ehkä tahattomasti nousseiden tunteiden kuohunta. Kun lääkärinä voi sanoa, että ei tätä kaikkea ymmärrä eikä tätä tiede ole selittänyt saati sitten, jos ihmisillä on joistakin muista syistä pinttynyt ja varmat mielipiteet asiasta. Minusta tässä on häirinnyt varmasti se, että parisuhteen hyväksymistä on ajettu vähän niin kuin selkävoittoa haken.

Mielestäni mietintö on ihan oikein ja sehän tarkoittaa hylkystä lakialoitteelle. Minusta on ihan oikein, että lakialoitetta ei toteuteta. Minä ymmärrän, että avioliitto, jos ei nyt ihan Raamatusta hae siihen selitystä — sekin on varmaan arvokas — on ennen kaikkea nyky-yhteiskunnassa lasten suoja perheessä. Se on vanhempien sopimus, että lapsista pidetään huolta, heille annetaan paras mahdollinen kasvuympäristö ja heidän kasvamisestaan vastataan siihen asti, kunnes he ovat täysi-ikäisiä.

Se minua on häirinnyt, että rekisteröintiä ovat ajaneet sellaiset tahot, jotka ovat muussa lainsäädännössä vähätelleet perheyhteyden, avioliiton merkitystä nimenomaan lasten kan-

nalta. On tehty lainsäädäntöä, jossa on hyväksytty mahdollisimman pitkälle erilaiset avoliitot ja niille etuja. Ja nyt kun taas tältä puolen on ajettu tavallaan niin kuin selkävoittoa, että pitää päästä tähän samaan kastiin, niin minusta se ei ole ollut ihan rehellistä. On ymmärrettävää, että tätä on vastustettu ja itse kyllä vastustan kaikkia niitä hankkeita, joissa tästä tehdään sellainen rinnastus, että se olisi avioliitto. Toki ymmärrämme, että se on kirkollinen asia, jonka kirkko itse päättää, mutta kyllä meidän myös omassa lainsäädännössämme täytyy pitää tätä jonkinlaisena osviittana.

Mutta jos ihmiset, jotka kypsään seksuaaliseen suuntautumiseen, vakiintuneisiin ihmissuhteisiin liittyen vapaaehtoisesti ratkaisunsa tekevät, ovat tällaiseen suhteeseen päätyneet ja jos he tällaisia epäkohtia kokevat, niin kyllä meidän enemmistön pitää ymmärtää, että epäkohtia on ja meidän täytyy olla avoimin mielin katsomassa lainsäädännössä mahdollisia muutostarpeita ja kehitystä. Esimerkiksi keskustan puoluekokouksen kantahan on sama kuin mietinnön saama sanamuoto nyt. Minusta tätä pitäisi pystyä puolustamaan, tukemaan, etsimään muutoksia, joita tarvitaan. On yritettävä olla kiihkoilematta tässä arassa asiassa, sanotaanko kummallakaan ääreläidalla, koska se ei edusta yhteiskunnan koko demokratiaa ja koko ihmisarvoa takaavaa päätöksentekoa, joka tarvitaan kaikille yhteiskunnan jäsenille.

Vielä korostan, että tämä on hyväksyttävä silloin, kun se ei loukkaa toista ihmistä. Olin jo siirtymässä ns. moraaliasiaan, onko se sitten moraalisesti jotenkin viemässä väärään suuntaan, mutta joka tapauksessa tiedämme, että tämä on olemassa oleva kulttuuri, ei edes alakulttuuri. He ovat meidän kanssaihmissiämme, jotka elävät ja ovat varmasti yhtä ihmisarvoisia kuin me. Jos he ovat päättäneet ja näkevät tämän elämäntavan oikeaksi, niin meidän pitää se heille hyväksyä.

---

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

---

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Täällä mainittiin Jumalan käskyjen tulkinnasta. Jumalan lait, jotka löytyvät Raamatusta, Jumalan ilmoituksista eivät ole tulkintaa, vaan totisinta totta. Synnistä puhuttaessa monet tulevat levottomiksi ja oikeastaan minun mielestäni se on

hyvä asia. Silloin joutuu asiaan todennäköisesti paremmin paneutumaan ja kun Jumalan lakiin paneutuu ja toteaa itsensä rikkoneen lakia vastaan, niin sieltä löytyy myös ilosanoma: Myös tämän synnin saa anteeksi ja voi vapautua ja saada rauhan, joka kestää. Olen ollut hyvin monien ihmisten kanssa tekemisissä ja tiedän nämäkin kysymykset.

Minulla ei ole halua tuomita ketään, vaan auttaa ihmisiä todelliseen vapauteen, iloon ja rauhaan, ja tiedän, että vain totuus tekee vapaaksi. Täällä sanottiin, että jotkut kuulijat saattavat ahdistua. Näin varmasti on, mutta väärä ymmärtäminen, tuli se miltä taholta tahansa, ei vapauta, ainoastaan Jumalan anteeksiantamus. Ovatko han he suostuneet etsimään tätä parasta vaihtoehtoa, kysyn tätä.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ihan lopuksi totean vielä sen, jota olen pyrkinyt varsin lyhytsanaisestikin tänään tuomaan esille: Kun huomenna tai koska äänestetäänkin, niin toivon, että kansanedustajat — kun tämä on sellainen paikka, jossa pitää tehdä sellaisia päätöksiä, jotka kestävät päivänvalon — tutkisivat valiokunnan enemmistön hyväksymän mietinnön perusteluosan, jota minäkin kannatan, ja sen jälkeen katsoisivat, minkälaiseen toivomukseen se päättyy. He huomaavat, että se on kuin miehellä olisi frakki päällä ja stetson päässä. Tämä toivomus ei ole se johdonmukainen toteamus, mikä syntyy valiokunnan mietinnön perusteluista. Sen sijaan, jos siihen siirretään I vastalauseesta, tämä toivomus, joka on ollut alunperinkin tämän valiokunnan tarkoitus — sen minä tiedän — niin silloin siitä tulee kokonaisuus, jonka takana tämä eduskunta pystyy olemaan. Näin minä olen tämän asian ajatellut. Minulle tämä on yhdentekevää, ei siitä päänsärkyä tule tai unenvajausta menee kuinka hyvänsä, mutta olenpahan puolustanut näkemystäni kuitenkin.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroni ed. Kemppaisen puheen vuoksi ja haluan torjua hänen väitteensä siitä, että perusteluni vastustaa lakialoitetta olisi se, että homoseksuaalisuus ei ole geneettistä. Puheessani korostin sitä, että otan kantaa tähän asiaan vain sen vuoksi, että se tuli esiin tässä salissa eräiden muiden taholta perusteluna sille, miksi homoparien virallistaminen tulisi hyväksyä. Itse en nimenomaisesti käyttänyt siis tätä perusteluna, vaan omat perusteluni toin esiin ensimmäisessä puheenvuorossani.

Vielä ed. Kemppaisen pohdiskeluun seksuaalisesta poikkeavuudesta haluan todeta sen, minä olen tuonut aiemminkin puheenvuoroissani esiin, että kyllä me kaikki olemme tavalla tai toisella seksuaalisesti poikkeavia ja keskeneräisiä itseni mukaan lukien. Mutta silti meillä on ja tulee olla ihanne, jota kohti pyrimme. Ajattelen, että näiden poikkeavuuksien tai keskeneräisyyden pohjalta ei pidä muuttaa ihannetta ja avioliittoinstituutiota.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Ensimmäinen varapuhemies:**  
Asian käsittely keskeytetään.

**2) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Venäjän väliseen kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen tehdyn Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymistä koskevan pöytäkirjan hyväksymisestä**

Ainoa käsittely  
Hallituksen esitys 93/1997 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 14/1997 vp

**Ensimmäinen varapuhemies:**  
Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

**3) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Ukrainan väliseen kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen tehdyn Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymistä koskevan pöytäkirjan hyväksymisestä**

Ainoa käsittely  
Hallituksen esitys 94/1997 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 15/1997 vp

**Ensimmäinen varapuhemies:**  
Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 15.

**Keskustelu:**

Ed. K o r k e a o j a : Arvoisa puhemies! Kun nyt tässä on käsitellyssä Suomen, EU:n ja Ukrai-

nan välisen sopimuksen ratifiointi Suomen osalta, on syytä todeta tässä yhteydessä muutamia seikkoja eduskunnan puhemiehen eilen päättyneen Ukrainan vierailun johdosta. Tämä matka oli kaikin puolin, sillä mukana olleena voin sanoa, onnistunut ja sen aikana tuli esille asian tärkeys Ukrainan viranomaisten puolelta. He useammassa yhteydessä tiedustelivat Suomen valtuuskunnalta, missä vaiheessa ratifiointiprosessi on ja meillä oli ilo todeta, että valiokuntakäsittely on päättynyt ja ratifiointi etenee nopeassa tahdissa.

Ukrainahan on hyvin tärkeä valtio. Se sijaitsee strategisesti tärkeällä alueella ja sen myönteinen kehitys on koko Euroopan turvallisuuden ja myönteisen kehityksen kannalta tärkeää. Ukrainan poliittinen suhtautuminen Euroopan integraatioon ja yhteistyöhön on hyvin samankaltaista kuin Suomen. Ukraina ei ole liittynyt Nato-jäsenyyttä hakeneitten maiden joukkoon, mutta se haluaa yhteistyötä EU:n kanssa. Tämä sopimus avaa tärkeän pohjan yhteistyölle EU:n kanssa ja sillä tavalla tukee Ukrainan yhteistyötä ja sen taloudellista kehittymistä kohti demokratiaa ja markkinatalousjärjestelmää. Tämä on syytä tällä sanansaatolla hyväksyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

**4) Eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1996**

Ainoa käsittely  
Kertomus 5/1997 vp  
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 14/1997 vp

**Ensimmäinen varapuhemies:**  
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14.

**Keskustelu:**

Ed. S a a r i n e n : Herra puhemies! Niin kuin valiokunnan mietinnöstä näkyy, eduskunta on vuonna 96 pysynyt erittäin hyvin talousarvionsa puitteissa. Säästöön on jäänyt peräti 8,7 miljonnaa markkaa rahaa. Emme ole tarvinneet ylityksiä toimintamme ylläpitämiseen. Muutoinkin eduskunta on käyttäytynyt hyvin pidättyväisesti. Mitään uusia palkkauksia ei viime vuonna ole

tehty tai paremminkin niissä on oltu hyvin pidättyväisiä, ei myöskään suuria investointeja.

Tällä kertaa tämä tilikertomus on erillinen ja näin ollen hyvin lyhyt ja pelkistetty. Se on kuitenkin oleellinen osa eduskunnan toimintakertomusta, ja toivon, että edustajat perehtyisivät myös toimintakertomukseen, josta saa moneen tilaisuuteen erittäin havainnollisen yhteenvedon siitä kaikesta, mitä oleellista täällä eduskunnassa on toimintavuoden 96 aikana tehty.

Kiinnitän eduskunnan huomiota myös siihen, että ensimmäisen kerran toimintakertomus on myös englanniksi. Kun maailma muuttuu yhä kansainvälisemmäksi, me tarvitsemme myös englanninkielisen version ja siitä on varmasti apua, kun maailman turuilla liikumme ja vieraita tapaamme.

Ehkä tässä tilaisuudessa voin myös luoda lyhyen katsauksen tulevaisuuteen. Edelleen eduskunnan tilakysymykset etsivät ratkaisuaan. Kuten olemme huomanneet, joka päivä meidän tilamme käyvät yhä ahtaammiksi. Tavalla tai toisella eduskunnan lisätila-asiat on saatava hallintaan. Myös atk-alalla tapahtuu jatkuvasti sellaista kehitystä, että varoja ja energiaa sitoutuu merkittäväällä tavalla eduskunnan tietojärjestelmien ylläpitoon, hallintaan ja kehittämiseen.

Herra puhemies! Eduskunnan tilintarkastajien puheenjohtajana totean tältä paikalta, että tilintarkastajat eivät ole kertomuksessaan havainneet huomauttamista eduskunnan vuoden 96 kirjanpitoon, tilinpäätökseen eivätkä varainhoitoon nähden. Haluan myös kiittää kaikkien kansanedustajien puolesta eduskunnan virkamieskuntaa kaikesta siitä hyvästä, mitä olette meidän toimintaedellytystemme hyväksi tehneet. Tässä talossa, jos missä, meitä kyllä henkilökunta palvelee, ja heidän työntekoasennettaan ja tehokkuuttaan on kiittäminen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

## 5) Hallituksen esitys laiksi peruskuivatustoiminnan tukemisesta ja laiksi vesilain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 67/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 9/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:  
Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

## 6) Hallituksen esitys laiksi valtion riskipääomatakuista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 264/1996 vp

Talousvaliokunnan mietintö 18/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:  
Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:  
Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 19.51.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

